

Stát blahobytu

podstata, historie, problémy,
perspektivy...

osnova

- **Stát blahobytu:** podstata, historie, problémy, perspektivy
- **Cíle** (efektivnost, zvyšování životní úrovně, redukce nerovnosti, společenská inkluze)
- **Krize** státu blahobytu.
- **Veřejný zájem**

Stát blahobytu - podstata

- aktivní zásahy vlády ve prospěch vytváření sociálně soudržné společnosti
- William Temple (1881 - 1944): "welfare state" - nástroj, kterým by společnost měla svým členům zajistit určitou **minimální** životní úroveň
- A. Briggs (1961): potřeba
 - "garantovat jistý důchod bez ohledu na tržní hodnotu jejich práce nebo majetku"
 - "cíleně zužovat ve prospěch jednotlivců či rodin prostor pro naplnění rizika nemocnosti, dožití se vysokého věku a nezaměstnanosti"
 - "poskytovat z pozice autority jistoty, že všichni občané bez rozdílů společenského statutu a příslušnosti ke společenské třídě, budou požívat zavedené sociální služby v nejlepší dostupné kvalitě".
- Shoda taktéž panuje v přesvědčení, že tzv. státy blahobytu lze spojovat výhradně se zeměmi s demokratickými institucemi a ekonomikami fungujícími na tržních principech (např. Ringen, 19971).

Modely a typologie

- K typologii (zejména Esping-Andersen) – J.Keller s.49-60
- Kontinentální (Německo)
- Skandinávský (Švédsko)
- Reziduální (Velká Británie)
- Rudimentární (Španělsko)

Historie

- Deklarace práv člověka a občana (Velká francouzská revoluce), čl.21: Společnost je povinna podporovat své potřebné občany, a to buď tím, že jim zabezpečí práci, anebo že zajistí existenční prostředky těm, kteří pracovat nemohou“.
- A. Wagner: Stát jako „velký pojišťovatel“ nemajetných
- Dnešní stát blahobytu je produktem velké hospodářské krize a druhé světové války (J.Keller)

Historie v Británii

- in the 19th century Britain's welfare was characterised by voluntary provision, with mutual and friendly societies delivering a whole range of benefits. Local authorities and voluntarily run hospitals, together with a national system of panel doctors were financed from health insurance contributions, which were set by the state and collected through mutually owned societies.

Německo

- Samotný pojem "welfare state" je v Británii relativně nový. Poprvé byl použit během II. světové války. Rozšířil se až po 1945.
- Ale už dávno předtím se tam diskutovalo o roli státu ve vztahu ke sociálnímu blahobytu svých občanů (od XVIII stol.)
- "It is the duty of a government to do whatever is conducive to the welfare of the governed," the political economist Nassau Senior, one of the main architects of the new English Poor Law of 1834, argued in his Oxford lectures of 1847-48.
- Richard Oastler, a tory-radical critic both of early factory industrialism and of political economy, had advocated in his journal, *The Fleet Papers*, in 1842 the creation of what he called the "social state." This state would seek "to secure the prosperity and happiness of every class of society": it would be particularly concerned, also, with "the protection of the poor and needy, because they require the shelter of the constitution and the laws more than any other classes."

- Úplně jiné prostředí: jiný význam pro pojem „stát“ – spojen s autoritou a mocí, byrokracie vyvinutější než stupeň industrializace, víra v přirozené tržní prostředí mnohem slabší – vliv německé historické školy
- Bismarck sice nezašel tak daleko jako „katedroví socialisté“- akademičtí protagonisté myšlenky, že stát se má starat o blahobyt – ale prosadil zákony v letech 1882, 1884, a 1889, kde zavedl povinné národní pojištění proti chudobě, úrazům, invaliditě důchodové pojištění
- "The state," it was laid down in his first unsuccessful bill of 1881, "is not merely a necessary but a beneficent institution." In the last years of his life Bismarck also contemplated insurance against unemployment and talked with assurance about "the right to work." His objectives were, of course, mixed. He wished to provide an alternative to laissez-faire liberalism, but he also wished to sap the strength of the rising socialist movement. The national state was to become an instrument of welfare within the limits set by the capitalist system and the traditional framework of the social order: in return the masses, he believed, would be attached through greater patriotism to the state.

Další země

- Nový Zéland
- USA
- Švédsko
- ... podrobněji v zadaném článku IS MUNI

Cíle státu blahobytu

- efektivnost
- zvyšování životní úrovně
- redukce nerovnosti
- společenská inkluze (začlenění)

Kritika

Zleva:

- Sociálně kompromisní opatření chrání (tržní) systém, který je hlavní příčinou vzniku nerovností a odcizení
- Jen kaširování

Zprava:

- Trh je státem příliš omezován
- Snižuje motivaci
- Byrokracie

Problémy (podle Kellera)

- Nástup ekonomiky služeb – nižší růst produktivity – relativní růst cen
- Flexibilizace práce
- Flexibilizace rodiny
- Stárnutí populace
- Krize solidarity

Hayek

- Ale ak sa aj vo všeobecnosti národ zhodne na výhodnosti plánovania, zhoda o výsledkoch, ktoré má plánovanie priniesť, bude nevyhnutne obmedzená na niekoľko univerzálnych formulácií, ako napríklad 'spoločenský blahobyť', 'verejný záujem', 'verejné dobro', vyššia rovnosť alebo spravodlivosť atď.. Zhoda na takýchto univerzálnych formuláciách je však nedostatočná na určenie konkrétneho plánu, dokonca aj ak považujeme všetky tieto formulácie za jasne určené"

Veřejný zájem

- Podstata kategorie: subjektivní či objektivní?
- Sociální práva jako nová forma vlastnictví